

Hudig penning 2007

nirrov

Prof. H.E. (Riek) Bakker
*Meesterstrateeg in ruimtelijke
ontwikkeling*

Meesterstrategie in ruimtelijke ontwikkeling

Uitreiking Hudig-penning aan prof. H.E. (Riek) Bakker

22 maart 2007

Peter Paul Witsen

Met dank aan Ruud Bergh, Jan-Jaap de Graeff en

Hugo Priemus

Meesterstrategie in ruimtelijke ontwikkeling	5
Overall flitst die brug voorbij	6
Voor plannen moet je plannen en plannen is niet eenvoudig	8
He joh dit is gebiedsontwikkeling	11
Ga jij maar even een penning uitreiken	16
Curriculum Vitae	18
Over de Hudig-penning	20
Over mr. Dirk Hudig (1872 – 1934)	22
Colofon	24

Riek Bakker werd geboren op 4 september 1996 in Rotterdam. Dat was de dag waarop de Rotterdamse Erasmusbrug werd geopend, het moment dat beschouwd mag worden als de geboorte van de publieke figuur Riek Bakker. Rotterdammers omarmen hun sierlijke brug vanaf de eerste dag. Het oude havengebied waar de brug naartoe voert is niet langer de entree tot een weinig interessant gedeelte van de stad, maar een gewilde bestemming in het verlengde van de binnenstad. De belangstelling van vastgoedontwikkelaars en ondernemers groeit en de Kop van Zuid wordt een eersteklas vestigingslocatie. Riek Bakker zal de laatste zijn om de credits voor het succes voor zichzelf op te eisen. Ze zal altijd wijzen op de inzet van de vele medewerkers bij de dienst, de moed van de betrokken bestuurders en de bijdrage van een groot aantal publieke en private partijen die er energie of kapitaal in investeerden. Maar met het ongebreidelde enthousiasme dat de Erasmusbrug ten deel viel en de onmiskenbare uitstraling op het stadsdeel erachter, is haar reputatie als stedenbouwkundige wonderdokter gevestigd. De opening mag dan ook beschouwd worden als het geboortekaartje van de publieke figuur Riek Bakker. Dat ze er dan al een bewogen jeugd op heeft zitten, een opleiding heeft voltooid aan de Hogere School voor Tuin- en Landschapsarchitectuur in Rotterdam, praktijkervaring heeft opgedaan bij Bureau Zandvoort, samen met Ank Bleeker het Bureau Bakker en Bleeker (inmiddels Bureau B+B) in het leven heeft geroepen en samen met Jaap van Rijs het bureau BVR, doet daar niet aan af. En dat ze bij BVR haar reputatie onder vakgenoten al heeft bevestigd met onder meer de ontwikkeling van Leidsche Rijn en het Utrecht Centrum Project, evenmin.

In de periode waarin de plannen voor de Kop van Zuid gestalte beginnen te krijgen, eind jaren tachtig, beleeft de stedenbouw geen hoogtij. De bouw van de groeikernen loopt op zijn eind en de eerste golf van stadsvernieuwing is achter de rug. Er wordt nog aangehikt tegen een volgende generatie nieuwbouwwijken, de latere Vinexwijken. Steden beginnen voorzichtig met de transformatie van haven- en industriegebieden die tegen de binnenstad aanliggen. Maar er bestaat huiver voor al te grootschalige visies en operaties. Structuurplannen voor een hele stad zijn uit de gratie geraakt bij gebrek aan een effectieve uitvoering en de schade die de verkeersdoorbraken uit de jaren zestig hebben aangebracht, ligt nog vers in het geheugen. Bovendien is het duidelijk dat de overheid bij de realisatie van de stedelijke plannen meer en meer is aangewezen op de 'markt', voor veel publieke ambtsdragers op dat moment nog een abstract monster waarmee het moeilijk samenwerken is.

Als directeur van de Dienst Stadsontwikkeling, later Stedebouw en Volkshuisvesting, van de gemeente Rotterdam weet Riek Bakker door die apathie heen te breken. De Kop van Zuid is het pièce de resistance. Plannen om de voorraad sociale huurwoningen van Rotterdam-Zuid in dit gebied uit te breiden waren gestrand op financiële problemen en tegenstellingen tussen de stad en de haven. Ontwerpen die internationaal vermaarde architecten in 1982 hadden gemaakt voor Architecture International Rotterdam, wierpen een nieuw licht op de kansen van de oude havens. Een jaar nadat Riek Bakker in 1986 de directeursfunctie aanvaardt, verschijnt het eerste stedenbouwkundig plan (door T. Koolhaas Ass.). In de daarop volgende jaren wordt het uitgewerkt tot een masterplan. In het plan en in het uitvoeringsproces is een hoofdrol weggelegd voor de stedenbouwkundige discipline. Het gebied krijgt een eigen

sfeer door een nieuw gebruik van oude, beeldbepalende gebouwen. Het waterfront wordt optimaal benut, waardoor de positie van de Maas in de stad verandert van een scheiding in een bindmiddel. Een nieuw metrostation, een tramlijn en een stadsweg maken de herstructureringslocatie vast aan het oude stadscentrum.

Het plan laat veel ruimte voor een projectmatige invulling van de bouwlocaties. Ontwikkelaars bouwen hun eigen projecten, waarbij de stedenbouwers in een nieuwe rol terecht komen. Er komen een globaal bestemmingsplan, kwaliteitsboeken en een quality-team, een nieuw instrumentarium waarmee de stedenbouwkundige discipline de kwaliteitsambities kan handhaven zonder investeerders met dwingende hand aan te sturen. En met de architectuur van de Erasmusbrug, ontworpen door Ben van Berkel, zet de gemeente een kwaliteitsstandaard neer die navolging krijgt bij de marktpartijen. Kortom: onder leiding van Riek Bakker brachten de gemeentelijke stedenbouwkundigen nieuwe kansen aan het licht en pionierden zij met nieuwe methoden om in de complexe werkelijkheid van de jaren negentig goede resultaten te boeken. De Kop van Zuid belichaamt de wederopstanding van de stedenbouw als strategisch instrument in de stadsontwikkeling.

Voor plannen moet je plannen en plannen is niet eenvoudig ²

8

Bij de voorbereiding van het boek BVR NL Ruimte en Regie, dat in 2004 verscheen, zag BVR zich voor de vraag gesteld in welke stedenbouwkundige stroming het bureau te plaatsen is. Modernen, postmodernen, onmodernen, traditionalisten, associatieven, contextuelen? De vraag moest gesteld worden bij pogingen om de positie van BVR in het werkveld te bepalen, maar doet geen recht aan de manier van werken van Riek Bakker en BVR. Een opdrachtgever krijgt geen stedenbouwkundige visie opgedrongen. Het bureau brengt de opgave in kaart, schat de voorkeuren en gevoeligheden bij de opdrachtgever in en selecteert op basis daarvan een ontwerper. BVR zit zelden zelf aan de tekentafel, maar huurt meestal externe ontwerpers in onderaannemerschap in. Een ingedutte stad vraagt om een provocerende architect of stedenbouwer die de boel kan wakker schudden. Een ingreep in een cultuurhistorisch of maatschappelijk gevoelig gebied, maakt goede kans op een ambachtelijke architect of stedenbouwer met veel gevoel voor de context. En als de gemeente zelf goede stedenbouwkundigen in dienst heeft, zal BVR niet aarzelen om hen aan het werk te zetten. Elke opdracht krijgt de stroming die het beste past.

In de terreinverkenning van de Nederlandse stedenbouw uit 1997 Groeten uit Zoetermeer typeren Arnold Reijndorp en Ivan Nio BVR als een bureau dat zich profileert met een vorm van strategische stedenbouw. Daarin onderscheiden Riek Bakker en BVR zich inderdaad wel. Zij voelen zich het beste thuis bij opdrachten waarin meer te verdienen valt dan de herinrichting van een afgebakend gedeelte van de stad of het landelijk gebied. Die herinrichting moet bij voorkeur de ontwikkeling van een veel groter gebied op sleeptouw nemen, of moet bijdragen aan een betere samenwerking van de plaatselijke instituties, onderling

of met de bevolking. Inhoud en proces zijn in de visie van Riek Bakker onlosmakelijk met elkaar verbonden. Waarbij de proceskant twee componenten bevat die in geslaagde projecten vloeiend in elkaar overlopen: het proces van planvorming (het gezamenlijk bepalen van achtereenvolgens de opgave, het ambitieniveau en de ontwikkelingsrichting) en het proces van uitvoering.

Maar tegelijk is 'strategische stedenbouw' nu, tien jaar later, niet meer helemaal een bevredigende typering. De strategische betekenis van stedenbouw is inmiddels wijd verbreid. Analyses over gebiedsontwikkeling concluderen niet langer dat inhoud en proces innig verstrengeld zijn, maar beginnen daarmee. Het ontwerp krijgt een nieuwe betekenis. Het is niet meer altijd een schets van het uit te voeren plan, maar heeft ook een functie in het proces. Ontwerpend onderzoek is aan de orde van de dag, om zicht te krijgen op de kansen en kwaliteiten van een gebied. Tegelijk krijgt het ontwerp steeds meer nevenfuncties in de sfeer van communicatie. De buitenwereld zit de publieke en private plannenmakers op de huid en van het ontwerp wordt meer dan vroeger overtuigingskracht gevraagd. Het stedenbouwkundig ontwerp heeft een functie in het mogelijk maken van participatieve besluitvorming, het vlottrekken van bestuurlijke samenwerking, het overtuigen van selectiecommissies. 'De stedenbouwkundige van vandaag de dag is een communicatieve duizendpoot', stelde Riek Bakker in haar oratie toen zij het hoogleraarschap Stedenbouw aan de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Eindhoven aanvaardde, op 3 april 1998. De kunst is 'om iets moeilijks toch verteerbaar en begrijpelijk te maken, zonder te vervallen in een one-linerstrategie'. Om daar direct aan toe te voegen dat alles valt of staat met een goed stedenbouwkundig plan. Met een procesmanager zonder oog voor het eindresultaat kan zij het doorgaans slecht vinden.

Riek Bakker behoort tot de eersten die het belang van het proces en de communicatie tijdens de planvoorbereiding onder ogen zagen en beheerst die kant van het vak uitzonderlijk goed. Haar vermogen om mensen boven zich uit te laten stijgen en om bestuurlijke situaties razendsnel te doorzien, is daar niet vreemd aan. Al doende heeft ze

een niet te onderschatten bijdrage geleverd aan de manier waarop anderen daar nu mee omgaan. Dat geeft haar een geheel eigen positie in de vakwereld.

Inhoudelijk is haar grote kracht dat zij als geen ander weet bloot te leggen op welke plekken en voor welke opgaven een stedenbouwkundige ingreep wonderen kan verrichten. Daarmee heeft zij een belangrijke rol gespeeld in de revival van de stedenbouw aan het eind van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig. De Kop van Zuid was een eerste proeve en gedurende het verdere verloop van haar carrière volgden er meer. Als een politiehond snuffelt Riek Bakker rond en als zij de kans heeft gevonden, de gouden ingreep die van alles in gang kan zetten, begint zij te blaffen. Dat kan een nieuwe plas zijn, of de overkapping van een snelweg, of een ingreep in de verkeerscirculatie waarvoor enkele huizen moeten wijken. En vervolgens heeft zij ook de gave om die kansen zo overtuigend over het voetlicht te brengen, dat alle betrokken partijen hun rol weten te vinden en er vroeg of laat bij willen horen.

De feitelijke realisatie van zo'n vondst wil wel eens op technische of bureaucratische problemen stuiten, of op de grenzen van de gemeentelijke capaciteit. Maar in gesprekken voor het boek BVR NL Ruimte en Regie getuigden opdrachtgevers ervan dat er ook dan iets was blijven hangen. Namelijk het besef van wat stedenbouw vermag, en de notie van samenwerking als succesfactor in de ruimtelijke ontwikkeling. Een frisse wind, die wel eens tot orkaankracht wilde oploeien, want Riek Bakker heeft te veel hart voor de zaak om eenmaal geïdentificeerde kansen te laten liggen. 'Haal je BVR in huis, dan is het alsof buiten windkracht 12 woedt en je de voor- en achterdeur tegen elkaar openzet', aldus een van de opdrachtgevers.

Inmiddels is Riek Bakker niet meer als directeur, maar nog wel als adviseur verbonden aan BVR. Daarnaast adviseert zij op persoonlijke titel over strategische planvorming in de ruimtelijke ordening. In die hoedanigheid trad ze in 2005 op als voorzitter van de Adviescommissie Gebiedsontwikkeling, en in 2006 als adviseur gebiedsontwikkeling voor de minister van VROM. Die minister was Sybilla Dekker, met wie Riek Bakker inhoudelijk goed kon opschieten. Dat is opmerkelijk, want politiek gezien zijn de beide dames geen vriendinnen, Dekker als liberale minister in een centrum-rechts hervormingskabinet en Bakker die haar politieke positie omschrijft als 'lekker links in de PvdA'. Niettemin ervoer ze Dekkers Nota Ruimte als een verademing na de houdgreep waarin minister Pronk de ruimtelijke ordening nam. 'De kritiek van tegenstanders is gebaseerd op angst', zei ze hierover in een interview met De Groene Amsterdammer uit mei 2004. 'Ik bepleit: kom allemaal eens uit je hol in plaats van te bewaken, beheersen en controleren.'

Het geloof in een actieve ruimtelijke ontwikkeling, het geloof in bestuurlijke coalitievorming en het geloof in de kracht van het regionale schaalniveau komen samen in het adviseurschap voor gebiedsontwikkeling. Eerder al had ze zelf leiding gegeven aan dergelijke processen, bijvoorbeeld in de regio Groningen-Assen en in de A7-zone in Friesland, maar ook projecten op gemeenlijk of lager schaalniveau plaatste ze bijna altijd in hun regionale context en in het perspectief van een actieve, gezamenlijke gebiedsontwikkeling. Zij heeft daarin de overtuiging opgedaan dat er veel kennis en creativiteit in de regio aanwezig is, dat een al te stringente aansturing door het rijk vaak averechts werkt, maar dat gemeenten als enkelvoudige

opdrachtgever niet altijd in staat zijn om complexe ruimtelijke vraagstukken aan te pakken. En het werken aan het project 'Samen, Anders, Beter' uit 2001 had haar gesterkt in de overtuiging dat maatschappelijke organisaties volwaardige partners in de ruimtelijke ontwikkeling zijn. In dit project had BVR een ontwikkelingsgerichte manier van ruimtelijke ordening uitgewerkt, samen met en in opdracht van de ANWB, de AVBB (thans Bouwend Nederland), de Vereniging Natuurmonumenten en VNO-NCW.

In de Adviescommissie Gebiedsontwikkeling kon Riek Bakker haar overtuiging slijpen aan praktijkgevallen waarin haar eigen krachtig sturende hand ontbreekt. Alle provincies hadden bij het ministerie van VROM een gebiedsontwikkelingsproject voorgedragen en de commissie ging met grote vertegenwoordigingen bij al die projecten op bezoek. Zelf voerde ze individuele voor- en nagesprekken. Als voorzitter positioneerde Riek Bakker haar commissie als een club van raad en advies, niet als een oordelend (laat staan toetsend) gezelschap van experts. Maar ze wist precies waar ze naar op zoek was: het organiserend vermogen in de regio, slimme oplossingen voor weerbarstige problemen, koppelingen tussen opgaven op verschillende schaalniveaus, bestuurders en andere betrokkenen die hun nek uitsteken en vanuit een specifiek belang een verantwoordelijkheid voor het geheel op zich durven te nemen. Ze leefde op bij succesvolle projecten, zoals de Blauwe Stad en Meerstad in Groningen en het Ontwikkelingsprogramma West-Brabant, en bij minder ambitieuze of veelbelovende projecten sprak ze de betrokkenen toe, streng maar wel constructief. Hier en daar staan in het rapport suggesties voor inhoudelijke koerswijzigingen waar de projectteams hun voordeel mee kunnen doen, al was dat niet de hoofddoelstelling van de commissie. Ongetwijfeld zullen er in het overleg tussen de commissievoorzitter en de projectleiding meer zijn gedaan. De gedrevenheid waarmee ze te werk ging blijkt uit de schilderijtjes van haar hand die in de eindrapportage zijn opgenomen. Het beeld is niet moeilijk voor de geest te halen: Riek Bakker op zaterdagmiddag, thuis op haar pier in de Rotterdamse haven, namijmerend over de gesprekken van de afgelopen week, terwijl ze schildert aan een vrouwenportret met de tekstballon: 'He joh, dit is gebiedsontwikkeling, niet alleen voor jezelf werken joh'.

Het is nog te vroeg om te kunnen oordelen in hoeverre de adviescommissie en Riek Bakkers adviseurschap doorslaggevend zijn in de manier waarop de gebiedsontwikkeling in Nederland gestalte krijgt. Wel is duidelijk dat Riek Bakker een belangrijke steun voor minister Dekker was bij de kleine revolutie in de ruimtelijke ordening die zich onder haar bewind voltrok. Het werk van de Adviescommissie Gebiedsontwikkeling onderstreept krachtig hoe kansrijk en onvermijdelijk een ontwikkelingsgerichte ruimtelijke ordening op regionale schaal is, maar uit het rapport is ook op te maken dat het organiserend vermogen in de regio nog niet altijd het vereiste niveau heeft en dat niet alle betrokkenen op hun taak zijn toegerust. Het rapport van de commissie wijst alle partijen, van gemeenten tot rijk en van maatschappelijke organisaties tot commerciële projectontwikkelaars, expliciet op hun rol en verantwoordelijkheid.

Op 8 maart 2006 ontving Riek Bakker op de Rijksuniversiteit Groningen de Aletta Jacobsprijs. Dat is een tweejaarlijks toegekende onderscheiding voor een vrouw die een voortrekkersrol vervult op het gebied van emancipatie en die een voorbeeldfunctie bekleedt op een vakgebied dat bij voorkeur voor vrouwen niet traditioneel is. De jury beloonde haar voor haar innovatieve werk in de stedenbouw, 'een mannenwereld waarin zij zich op bewonderenswaardige manier staande houdt'. Riek Bakker was naar verluidt verguld met deze onderscheiding, vooral ook omdat die uit een voor haar onverwachte hoek kwam. Maar erg bewust van haar emancipatoire voortrekkersrol is ze nooit geweest. En het kost haar al helemaal geen moeite om zich staande te houden in de wereld van de stedenbouw.

Naast haar scherpe oog voor stedenbouwkundige kansen en haar enorme betrokkenheid bij de ruimtelijke ontwikkeling, heeft dat ook te maken met haar onafhankelijke persoonlijkheid. Ze is bedreven in de stille diplomatie, maar durft ook gezagsdragers en plein public de waarheid te vertellen als ze dat functioneel acht. Dat doet ze op een beeldende manier. Bij de voorbereiding van het werk aan de Regiovisie Groningen-Assen uit 1997 aarzelde de gemeente Assen over de deelname. Riek Bakker was ervan overtuigd dat de inbreng van deze gemeente niet kon ontbreken. Om die overtuiging kracht bij te zetten, greep ze ten overstaan van alle bestuurders naar de kaart van de regio en scheurde ze Assen daar letterlijk vanaf.

Acties als deze worden van haar geaccepteerd, omdat ze óók respect en begrip toont voor de verschillende belangen binnen een samenwerkingsproject en besef heeft van de machtsverhoudingen. Zij verwacht dat deelnemers in een gebiedsontwikkelingsproces meebewegen met

de gezamenlijke ambities, maar begrijpt dat iedere individuele participant ook thuis moet komen met een eigen verhaal, een concrete opbrengst voor de eigen organisatie. Dat verhaal, plus het doorgaans overtuigend neergezette perspectief op de toekomst van een wijk, stad of regio, zorgt ervoor dat deelnemers over hun schaduw heen kunnen springen en er een vruchtbare basis voor samenwerking ontstaat. Het gaat niet altijd vanzelf. Soms is er binnenskamers een goed gesprek voor nodig en soms een onorthodoxe actie bij een vergadering of manifestatie. En soms lukt het ondanks voortdurend getrek en gesjor helemaal niet. Dat zijn de slechte en vermoeiende momenten in haar adviespraktijk. Om die reden verhuisde BVR van de Maliebaan in Utrecht naar de Veerhaven in Rotterdam. Riek Bakker wilde niet steeds herinnerd worden aan het onvoltooide proces van het Utrecht Centrum Project en vond meer inspiratie in het uitzicht op de Kop van Zuid.

Als het erop aankomt, zal Riek Bakker kiezen voor haar eigen vakinhoudelijke verantwoordelijkheid en niet voor de particuliere ambities van een enkele opdrachtgever. 'Ik heb een onafhankelijke positie en word ingehuurd om verschillende partijen met verschillende belangen zoveel mogelijk in één oplossingsrichting te laten samenwerken,' schreef ze daar zelf over in haar column in het Financieele Dagblad op 23 oktober 2006. 'Ik duw altijd nét iets verder om ergens beweging in te krijgen. Als mensen dan boos op mij worden, dan toont dat eerder hún probleem.' Een opdrachtgever moet bereid zijn om onderliggende lagen in de ruimtelijke en maatschappelijke structuur aan te boren, of beter nog, moet daarnaar verlangen. Je vraagt om een rotonde en je krijgt een verkeerscirculatieplan, zo luidt een gevleugelde uitspraak over Riek Bakker. Als een opdrachtgever daar niet toe bereid is, gaat het feest niet door.

Ontzag voor de macht of voor de autoriteit van belangrijke mensen speelt daarbij geen enkele rol. Tijdens het Utrecht Centrum Project vond Riek Bakker het af en toe nodig om een van de leden in de stuurgroep afzonderlijk te spreken, buiten de aanwezigheid van de toenmalige burgemeester Ivo Opstelten om. 'Ga jij maar even een penning uitreiken', zei ze hem dan. Riek, ditmaal is het jouw beurt. Kom jij maar even een penning ophalen.

Noten:

1. citaat uit een interview met Riek Bakker in Trouw, 12 januari 2002
2. citaat uit Riek Bakkers oratie voor de Technische Universiteit Eindhoven, 3 april 1998
3. opmerking op een schilderij van Riek Bakker in de eindrapportage van de Adviescommissie Gebiedsontwikkeling
4. citaat uit een interview met Riek Bakker ten behoeve van BVR NL Ruimte en Regie

Curriculum vitae

Prof. H.E. (Riek) Bakker

Geboren 11 november 1944 te Amsterdam, opgegroeid in Meppel

Opleiding

1962-1968 Opleiding tot landschapsarchitect, aanvankelijk aan de Middelbare Tuinbouwschool in Boskoop, later aan de Hogere School voor Tuin- en Landschapsarchitectuur in Rotterdam

Loopbaan

- 1968-1977 Landschapsarchitect bij bureau Zandvoort in Hendrik-Ido-Ambacht
- 1977-1985 Mede-eigenaar van Bureau Bakker en Bleeker tuin- en landschapsarchitectuur, Amsterdam
- 1985-1994 Directeur Dienst Stadsontwikkeling, later Stedebouw en Volkshuisvesting, bij de gemeente Rotterdam
- 1994-heden Mede-eigenaar, adviseur en tot 2004 directeur van BVR adviseurs stedelijke ontwikkeling, landschap en infrastructuur
- 1998-2001 hoogleraar stedenbouw aan de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Eindhoven
- 2004-heden Riek Bakker Advies, Rotterdam

Belangrijkste werk (selectie)

- vanaf 1985 Herstructurering Kop van Zuid, Rotterdam (vanaf 1994 als supervisor)
- 1995-2000 Masterplan Leidsche Rijn, Utrecht
- 1995-1999 Utrecht Centrum Project
- 1997 Regiovisie Groningen-Assen
- 1998-2000 Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- 2001-2002 Toekomstvisie Stadskanaal en Borger-Odoorn
- 2000-2003 Masterplan Noordelijke IJ-oever, Amsterdam
- 2004-2005 Structuurvisie Den Haag
- 2004-heden supervisor Piushaven Tilburg
- 2005-heden voorzitter Adviescommissie Gebiedsontwikkeling, later Rijksadviseur Gebiedsontwikkeling voor het ministerie van VROM

Prijzen en onderscheidingen

- 1982 Gedeelde 1e prijs internationale prijsvraag Parc de la Vilette, Parijs
- 1994 Rotterdam Maaskantprijs
- 2006 Aletta Jacobsprijs
- 2007 Hudigpenning

Nevenactiviteiten

- Lid begeleidingscommissie Ruimtelijk Planbureau
- Lid Raad voor Cultuur
- Bestuurslid Raad van Toezicht Bibliotheca Biographica

De Hudig-penning is in 1934 ingesteld ter nagedachtenis aan één der voormannen van de volkshuisvesting en stedenbouw in Nederland, de progressieve liberaal mr. D. Hudig.

De Hudig-stichting is verantwoordelijk voor de uitreiking van deze penning. Volgens de statuten telt het Hudig-bestuur zeven leden, te benoemen door het Nirov-bestuur. Volgens dezelfde statuten is de doelstelling van de stichting "de belangen van de volkshuisvesting en van de stedenbouw in Nederland te bevorderen", door het periodiek verlenen van een Hudig-penning, uit te reiken aan een persoon die zich op het gebied van de volkshuisvesting of stedenbouw op bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt. Uitreiking van de Hudig-penning geschiedt in beginsel eens per vijf jaar.

De huidige samenstelling van het bestuur van de Hudig-stichting is als volgt:

drs. A. Everts

mr. ir. A.W. Hartman

prof. dr. ir. H. Priemus

drs. F.F. J. Schoorl

In het verleden werd de Hudig-penning uitgereikt aan:

1939

mr. J. Kruseman, "wachter der Woningwet"

1951

ir. L.S.P. Scheffer, vooraanstaand bestuurder van de International Federation for Housing and Planning

1951

ir. W. Van Tijen, architect

1956

jhr. M.J.J. de Jonge van Ellemeet, lange tijd voorzitter van "Het Instituut"

1961

ir. C. van Traa, de man van de wederopbouw van Rotterdam

1966

mr. J. Vink, Directeur-Generaal Ruimtelijke Ordening

1972

drs. H. van der Weijde, ongeveer 40 jaar directeur-secretaris van "Het Instituut"

1978

mw. mr. Chr. A. de Ruijter-de Zeeuw, oud-gedeputeerde van Zuid-Holland en voorzitter van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening

1987

drs. Jan G. van der Ploeg (postuum)

1992

drs. R.J. de Wit

2002

prof.dr.mr. J. Witsen, Directeur Generaal Ruimtelijke Ordening, vice-voorzitter van het Nirov en voorzitter Europlan

Mr. Dirk Hudig, geboren in 1872, was een telg uit een zeer Rotterdams patriciërsgezicht. Een milieu van reders, assuradeuren, een "kapitalistisch" milieu. Na een korte studietijd in Leiden, ging hij verder studeren in Amsterdam en raakte onder invloed van Treub, toen hoogleraar sociale economie, die, daarvoor als raadslid en wethouder en lid van de Tweede Kamer voor de Vrijzinnig Democratische Bond, krachtig meewerkte aan de verbetering van maatschappelijke toestanden. In tegenstelling tot Treub werd Hudig wel socialist, en heeft hij de maatschappelijke bewogenheid, die hij in zijn studiejaren bij zich voelde groeien bevestigd op de terreinen, die voor hem het meest voor de hand kwamen te liggen: de volkshuisvesting en de stedenbouw. Als pas afgestudeerd jurist werd Hudig in 1899 betrokken bij het werk van het Centraal Bureau voor Sociale Adviezen, en werd hij in 1905 directeur van dit centrum dat de verzameling van literatuur en gegevens en de voorlichting op het gebied van het gehele maatschappelijke vraagstuk ten doel had. In publicaties geeft hij dan al blijk van zijn interesse voor de volkshuisvesting, of "het woningvraagstuk" zoals het toen genoemd werd. In 1913 is hij een van de oprichters van de Nationale Woningraad, maar al direct zag hij naast de Woningraad plaats voor een instelling die zich over het gehele veld van de volkshuisvesting zou bewegen, hetgeen leidde tot het oprichten van het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting, waarvan hij tot zijn dood de drijvende kracht is geweest. Maar ook was hij de man van het Internationaal Stedenbouwcongres in 1924 in Amsterdam, en was hij de zeer actieve secretaris van de op zijn voorstel in 1923 ingestelde Stedenbouwkundige Raad, een groep voortrekkers op het terrein van de stedenbouw.

Iemand die Hudig jarenlang van nabij heeft meegemaakt, mr. Jasper Vink, heeft dat ter gelegenheid van een eerdere penninguitreiking, in 1972 (aan H. van der Weijde), als volgt vertolkt:

"Hier is, geloof ik, plaats voor een vergelijking met sommige uitingen van maatschappelijke bewogenheid, die wij nu om ons heen zien. Ik weet dat in Hudig dezelfde hartstocht voor een betere wereld brandde als die nu velen tot actie beweegt. (...) Het komt niet aan op de bewogenheid, maar op het daaruit trekken van consequenties voor zichzelf. (...) Hij heeft ons Instituut opgericht als verzamelpunt, als werk- en voorlichtingscentrum, als wachtpost en stimulans vanuit de maatschappij, en hij heeft zich zelf tot zijn - menselijk gezien te vroege - dood in 1934 aan dat Instituut gegeven met de volle inzet van zijn persoon, in primitieve behuizingen, met maar enkele hulpkrachten en tegen een karig salaris. (...) Hij heeft in de volle zin voor zijn sociale bewogenheid "payé de sa personne". Maar zo heeft hij beslissend bijgedragen tot de ontwikkeling van de volkshuisvesting en de stedenbouw in ons land, tot het ontstaan van een positieve mentaliteit bij burgerij en overheden, het op peil brengen van de wetgeving, het op gang brengen van de opleiding van deskundigen en wat niet al."

Nirov, vereniging voor professionals in de ruimtelijke ontwikkeling van stad, land en regio

Het Nirov is het meest diverse netwerk in de ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Bevrogen professionals vinden elkaar bij het Nirov. Zij bouwen vanuit vele disciplines aan dat ene bouwwerk Nederland. Via kennisuitwisseling en debat helpen zij elkaar bij de ontwikkeling en uitvoering van plannen voor het Nederland van nu en straks: plannen die werken.

Auteur considerans: Peter Paul Witsen

Eindredactie: Jan Kadijk, Nirov

Vormgeving: Manifesta Rotterdam

Fotoverantwoording: Emile Luider /Hollandse Hoogte (voorpagina)

Co de Kruijf / Hollandse Hoogte (p.4)

Michiel Wijnbergh / Hollandse Hoogte (p.12-13)

Druk: GTV Drukwerk Project Management

Dit is een uitgave van Nirov, Den Haag ©

maart 2007

Oplage: 1000

ISSN: 1871-4730

nirov

Deze publicatie is een uitgave van
het Nirov onder auspiciën van het
bestuur van de Hudig-stichting.

Nirov, vereniging voor professionals
in de ruimtelijke ontwikkeling van
stad, land en regio

Mauritskade 23
Postbus 30833
NL – 2500 GV Den Haag

t +31(0)70 3028484
f +31(0)70 3617422

e nirov@nirov.nl
www.nirov.nl